

СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

КЛЮЧОВІ АКЦЕНТИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

МЕТА СОЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ – розвиток особистості учня, який здатний до самоусвідомлення, гармонійної соціальної і міжособистісної взаємодії, спрямованої на збереження власного здоров'я та здоров'я інших осіб, дбає про безпеку, виявляє підприємливість та професійну зорієнтованість для забезпечення власного і суспільного добробуту (ДСБСО).

Створюємо підтримуючу та позитивну освітню атмосферу. Сприяємо формуванню довіри, співпраці та взаємоповаги в класі, де кожен учень почувається комфортно, може вільно висловлювати свої ідеї та не боятися робити помилки!

**ВІДПОВІДНО ДО
ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ
БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
2020 року ФОРМУЄМО:**
11 ключових компетентностей,
11 наскрізних умінь,
4 групи результатів

**РЕАЛІЗУЄМО ПРОЦЕС
НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ
ЧОТИРЬОХ ПІДХОДІВ:**
діяльнісного, компетентнісного,
особистісно орієнтованого та
інтегрованого

**ОСВІТНЮ ГАЛУЗЬ
РЕАЛІЗУЄМО ЧЕРЕЗ:**
обов'язковий інтегрований курс
(наприклад, «Здоров'я, безпека та
добробут») у 5-6 і 7-9 класах
та навчальний предмет
«Підприємництво і фінансова
грамотність» у 8-9 класах

**ПРІОРИТЕТНИМИ ПІД ЧАС
НАВЧАННЯ Є:**
активні та інтерактивні методи
навчання; суб'єкт – суб'єктні
відносини між учасниками
освітнього процесу; цифровізація
та діджиталізація освіти

**ІНТЕГРОВАНІЙ КУРС
МОЖЕ БУТИ ДОПОВНЕНИЙ
ОДНИМ ІЗ КУРСІВ СОЦІАЛЬНОГО,
ЕМОЦІЙНОГО ТА ЕТИЧНОГО
СПРЯМУВАННЯ** за рахунок годин
навчального навантаження для
перерозподілу між освітніми
компонентами як вибіркові
освітні компоненти

**ОЦІНЮЄМО
ТРИ ГРУПИ РЕЗУЛЬТАТІВ:**
ГР 1. Безпека. Уникання загроз для життя
власного та інших осіб, прийняття рішень з
користю для власної та громадської безпеки.
ГР 2. Здоров'я. Турбота про особисте здоров'я.
Аргументований вибір здорового способу
життя.
ГР 3. Добробут. Підприємливість та
етична поведінка для поліпшен-
ня добробуту

**ФОРМУЄМО У ЗДОБУВАЧІВ
ОСВІТИ КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ** – уміння
працювати з різними джерелами інформації
та формулювати обґрунтовані
запитання до них

СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

ІНТЕГРОВАНИЙ КУРС СОЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПІД ЧАС ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

1. Абетка з безпеки школяра середньої школи. URL: <https://surl.li/krudvs>
2. Готові матеріали для впровадження енергоефективності в школах: сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://surl.cc/tvqkhh>
3. Електронна бібліотека: сайт ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». URL: <https://lib.imzo.gov.ua/>
4. Інструкції для дітей як діяти у надзвичайних ситуаціях: постери для дитячих закладів. URL: <https://www.unicef.org/ukraine/documents/emergency-actions-posters>
5. Куферок корисних застосунків: сайт Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. URL: <https://surl.li/baczbn>
6. Матеріали для використання в роботі під час воєнних дій. URL: <https://surl.cc/ijaiwx>
7. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи: сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://surl.li/gqdnvv>
8. Організація освітньої діяльності в закладах освіти у 2024-2025 навчальному році: методичні рекомендації / за заг. ред. І. В. Удовиченко. Суми : ФОП Цьома С.П., 2024. 256 с. URL: <http://ir.soippo.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/547>
9. Організація освітньої діяльності в закладах освіти Сумської області в 2023-2024 навчальному році : методичні рекомендації / за заг. ред. І.В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2023. 224 с. URL: <https://surl.lt/trnnyf>
10. Портал привентивної освіти. URL: <http://surl.li/sjnoz>
11. Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь: 5-6 класи (адаптаційний цикл) Нової української школи : методичний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти / уклад. М.В. Кісільова; за ред. І.В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2022. 82 с. URL: <http://ir.soippo.edu.ua/handle/123456789/398>
12. Український проект «Якість освіти». URL: <https://yakistosviti.com.ua/>
13. Як розповідати школярам про мінну безпеку: посібник для освітян. URL: <https://surl.lu/nirdmz>

КЛЮЧОВІ АКЦЕНТИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ СОЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Базові знання (сформовані на кінець 9 класу) об'єднано у три складники:

безпека: цінність життя; безпека особистості; національна безпека; глобальна безпека; безпека і небезпека; загрози для безпеки; види небезпек (природна, техногенна, соціальна); ризики, рівні ризиків; причини і наслідки небезпечних ситуацій; безпека життєдіяльності; безпечна поведінка в закладі освіти, побуті, на дорозі, на природі; безпечний простір (екологічний, фізичний, психологічний та інформаційний); безпека в цифровому середовищі; безпечне дозвілля; безпечне спілкування; алгоритми дій у небезпечних ситуаціях різного походження; допомога в разі небезпеки;

здоров'я: індивідуальне, групове і громадське здоров'я; чинники впливу на стан здоров'я; хвороба; інфекційні і неінфекційні хвороби; поширення захворювань; епідемії та пандемії; допомога в разі погіршення стану здоров'я; домедична допомога; захист здоров'я (профілактика, вакцинація, карантин тощо); складники здоров'я; фізичне здоров'я і фізичний розвиток; вікові зміни організму як ознака дорослішання; репродуктивне і сексуальне здоров'я; інфекції, що передаються статевим шляхом; культура і сексуальність; психічне та емоційне здоров'я; розвиток особистості, її психічних процесів; емоційний інтелект; особливості поведінки та її наслідки; ефективне спілкування; самоконтроль; булінг і протидія його проявам; критичне ставлення до інформації; соціальне здоров'я; соціальні детермінанти здоров'я; сім'я; батьківство; наслідки соціальних впливів на здоров'я, безпеку і добробут; соціально небезпечні хвороби та їх профілактика; духовне здоров'я; складники духовного здоров'я; моральні та етичні цінності; життєва самоідентифікація; сенс життя; ідеали і світогляд; взаємозв'язок складників здоров'я; цілісність здоров'я; культура здоров'я;

добробут: суспільний і особистий добробут; складники добробуту; якість життя і спосіб життя; рівень і умови життя; уміння вчитися; навчальний прогрес; способи засвоєння навчальної інформації; допоміжні засоби навчання; раціональна організація навчання і відпочинку; можливості та ідеї...; гуманність; чуйність; допомога іншим особам; підтримка осіб з особливими потребами; прийняття відмінностей між людьми; толерантне ставлення до поглядів і переконань, інтересів та потреб інших осіб; повага до ідей інших осіб; повага до живих істот; співчуття; протидія жорстокому поводженню з тваринами; спонсорство; меценатство; волонтерство; волонтерський рух в Україні (ДСБСО).

МНП інтегрованих курсів СЗО

Навчання інтегрованому курсу у 5-6 класах може відбуватися за однією з шести МНП (мін. по 1 год./тижд.), а у 7-8 класах – за однією з чотирьох (7 кл. – мін. 1 год./тижд., 8 і 9 кл. – мін. по 0,5 год./на тижд.). Усі МНП розміщено на сайтах МОН України та ДНУ «ІМЗО».

Доцільно ретельно опрацювати пояснювальну записку до обраної МНП.

У 5-6 класах інтегрований курс може бути доповнений одним із курсів соціального, емоційного та етичного спрямування: «Етика» (2 програми), «Вчимося жити разом» (1 програма), «Культура доброчесності» (1 програма), «Духовність і мораль в житті людини і суспільства» (1 програма). МНП розміщено на сайтах МОН України та ДНУ «ІМЗО»

МНП курсів соціального, емоційного та етичного спрямування

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Обравши МНП, на її основі складаємо навчальну програму, у якій зазначаємо послідовність вивчення тем, орієнтовний час на їх вивчення, види навчальної діяльності (обираємо із запропонованих у МНП або ж додаємо ті, що вважаємо найоптимальнішими для учнівської спільноти класу, в умовах певного закладу освіти).

Методика проведення уроків базується на засадах педагогіки партнерства, співпраці, співтворчості, з використанням особистісного діалогу, спонукання, обміну думок, вражень, моделювання життєвих ситуацій, використання спеціально сконструйованих ситуацій вибору з подальшим їх аналізом, самоаналізом тощо.

УРОК СЗО

ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ІЗ СЗО

Серед форм, методів, та прийомів навчання віддаємо перевагу тим, що сприяють реалізації дослідницького, особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів. Демонструємо зв'язок навчального матеріалу із життям, з практикою застосування здобутих знань, уявлень, формуванням навиків поведінки у життєвих ситуаціях.

**ЧЕК-ЛИСТ
УЧИТЕЛЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ
СОЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ОБРАНА МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА (5 клас) _____ _____ _____ _____	ОБРАНИЙ АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ 5 кл. _____ _____ _____ _____	ДИДАКТИЧНІ ПОСІБНИКИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДОДАТКОВО ДЛЯ 5 кл. _____ _____ _____ _____
ОБРАНА МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА (6 клас) _____ _____ _____ _____	ОБРАНИЙ АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ 6 кл. _____ _____ _____ _____	ДИДАКТИЧНІ ПОСІБНИКИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДОДАТКОВО ДЛЯ 6 кл. _____ _____ _____ _____

**ЦИФРОВІ
ОСВІТНІ
РЕСУРСИ**

- НАВЧАЛЬНА
(-НІ)
ПЛАТФОРМИ**

- 3D-МОДЕЛІ,
НАВЧАЛЬНІ
СИМУЛЯТОРИ**

- ОНЛАЙН-
ІНСТРУМЕНТИ
(РЕСУРСИ)**

ЧЕК-ЛИСТ УЧИТЕЛЯ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ СОЦІАЛЬНОЇ І ЗДОРОВ'ЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

ОБРАНА МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА (7 клас)	ОБРАНИЙ АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ 7 кл.	ДИДАКТИЧНІ ПОСІБНИКИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДОДАТКОВО ДЛЯ 7 кл.
ОБРАНА МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА (8 клас)	ОБРАНИЙ АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ 8 кл.	ДИДАКТИЧНІ ПОСІБНИКИ, ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДОДАТКОВО ДЛЯ 8 кл.

**ЦИФРОВІ
ОСВІТНІ
РЕСУРСИ**

- НАВЧАЛЬНА
(-НІ)
ПЛАТФОРМИ
- ЗД-МОДЕЛІ,
НАВЧАЛЬНІ
СИМУЛЯТОРИ
- ОНЛАЙН-
ІНСТРУМЕНТИ
(РЕСУРСИ)

НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ «ПІДПРИЄМНИЦТВО І ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ»

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ПІД ЧАС ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

1. Готові матеріали для впровадження енергоефективності в школах: сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://surli.cc/tvqkhh>
2. Горленко Г. Медіаосвіта на заняттях з фінансової грамотності: навчальне видання / за ред. Волошенюк О., Іванова В. Київ : АУП, ЦВП, 2021. 76 с. URL: <https://surl.lu/jqepwg>
3. Електронна бібліотека: сайт ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти». URL: <https://lib.imzo.gov.ua/>
4. Куферок корисних застосунків: сайт Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти. URL: <https://surl.li/baczbn>
5. Матеріали для педагогів для проведення занять та заходів з фінансової грамотності з учнями середньої школи. URL: <https://surli.cc/ylfcud>
6. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи: сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://surl.li/gqdnv>
7. Національна стратегія розвитку фінансової грамотності до 2030 року. URL: <https://surl.li/axnocl>
8. Освітні кампанії Національного банку України для освітян, дітей та молоді. URL: <https://talan.bank.gov.ua/zahody#useful-resources>
9. Педагогів запрошують на курс «Фінансова грамотність для освітян» від НБУ: Нова українська школа. URL: <https://surl.lu/irxppu>
10. Перелік корисної літератури від фахівців НБУ для різних вікових груп. URL: <https://talan.bank.gov.ua/korysne#literatura>
11. Підприємництво і фінансова грамотність: Якість освіти. URL: <https://surl.lu/gctbeb>
12. Підприємство і фінансова грамотність у школі: Національний банк України. URL: <https://promo.bank.gov.ua/finlit/>
13. Соціальна і здоров'язбережувальна освітня галузь: 5-6 класи (адаптаційний цикл) Нової української школи : методичний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти / уклад. М.В. Кісільова; за ред. І.В. Удовиченко. Суми : НВВ КЗ СОІППО, 2022. 82 с. URL: <http://ir.soippo.edu.ua/handle/123456789/398>
14. Спеціальний віртуальний тур для освітян від Музею грошей НБУ «Історія грошового обігу України». URL: <https://cutt.ly/fefpcsEF>
15. «Талан» – центр фінансових знань Національного банку України. URL: <https://talan.bank.gov.ua/>
16. Тест для самооцінювання рівня фінансової грамотності від фахівців НБУ. URL: <https://talan.bank.gov.ua/korysne/test/perevirte-svii-riven-finansovoyi-gramotnosti>
17. Фінансова грамотність. Фінанси. Що? Чому? Як? : навчальний посібник / авт. кол. Київ, 2019. 272 с. URL: <https://surli.cc/mkidhs>

КЛЮЧОВІ АКЦЕНТИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «ПІДПРИЄМНИЦТВО І ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ»

Базові знання (*сформовані на кінець 9 класу*) структуровано переважно у базовому складнику «Добробут»: суспільний і особистий добробут; складники добробуту; якість життя і спосіб життя; рівень і умови життя; уміння вчитися; навчальний прогрес; способи засвоєння навчальної інформації; допоміжні засоби навчання; раціональна організація навчання і відпочинку; можливості та ідеї; ресурси; діяльність із створення цінності для інших осіб; ініціативність; ефективна співпраця; власна діяльність для успішного майбутнього; підприємливість та етична поведінка для поліпшення здоров'я, безпеки і добробуту; ринок праці; законодавство про працю; фінансова грамотність; соціальні та економічні можливості і виклики сучасного суспільства; економіка; потреби та ресурси; доходи і витрати; раціональне використання ресурсів; фінансове здоров'я і грамотність; культура споживання; поведінка відповідального споживача; потреби людини та обмеженість ресурсів; повторна переробка; повторне використання; бережне ставлення до власного майна і недоторканність чужого; доброчинність; ознаки доброчинності; гуманність; чуйність; допомога іншим особам; підтримка осіб з особливими потребами; прийняття відмінностей між людьми; толерантне ставлення до поглядів і переконань, інтересів та потреб інших осіб; повага до ідей інших осіб; повага до живих істот; співчуття; протидія жорсткому поводженню з тваринами; спонсорство; меценатство; волонтерство; волонтерський рух в Україні (ДСБСО).

НОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ

У 8 КЛАСІ РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА «ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ І ФІНАНСОВІЙ ГРАМОТНОСТІ».

Мінімальне тижневе навантаження – 0,5 год./тижд.

Вивчення навчального предмета має відбуватися за однією із чотирьох МНП (розміщені на сайтах МОН України та ДНУ «ІМЗО»:

- МНП авт. Панченко С.Ю;
- МНП авт.кол. Кузнецова А.Я., Довгань А.Л., Часнікова О.В. та ін.
- МНП авт.кол. Беспалко І.В., Войтицька Л.В., Тригуб О.В., Ролік В.А.
- МНП авт.кол. Буяк Р.Р., Гнатишин О.М., Сухінська В.О., Сливка Є.М.

МНП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Обравши МНП, на її основі складаємо навчальну програму, у якій зазначаємо послідовність вивчення тем, орієнтовний час на їх вивчення, види навчальної діяльності (обираємо із запропонованих у МНП або ж додаємо ті, що вважаєте найоптимальнішими для учнівської спільноти класу, в умовах певного закладу освіти).

Максимально спрямовуємо навчальний контент на реальні життєві ситуації, практичні кейси та приклади з повсякденного життя учнів і їхніх родин, наприклад: залучаємо учнів до обговорення власного або сімейного фінансового досвіду, складання особистого бюджету, планування покупок, аналіз банківських пропозицій тощо.

ПРАКТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ

ПРОЄКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Запроваджуємо проєктну діяльність, зокрема: міні-проєкти зі створення бізнес-ідей, розробки бізнес-планів, симуляції запуску шкільного підприємства або благодійних акцій. Організовуємо роботу в командах, навчаємо брати на себе відповідальність та презентувати результати.

Розвиваємо в учнів критичне мислення та медіаграмотність. Пропонуємо робити аналіз рекламних кампаній фінансових послуг, новинних заголовків, публікацій у соціальних мережах, що стосуються фінансів, організовуємо дискусії щодо фінансових пірамід, швидких кредитів тощо.

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

ФІНАНСОВА КУЛЬТУРА

Формуємо фінансову культуру та відповідальну поведінку. Розвиваємо фінансові знання, виховуємо етичні цінності, пов'язані з грошима та підприємництвом через обговорення відповідального споживання, благодійності, етики бізнесу та соціальної відповідальності тощо.

Віддаємо перевагу інтерактивним методам навчання: ділові ігри, рольові ігри, симуляції, дискусії, мозкові штурми, дебати тощо. Заохочуємо учнів до активної діяльності, висловлювання власної думки, обґрунтування обраної позиції та толерантного коментування різних поглядів.

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

**ЧЕК-ЛИСТ
УЧИТЕЛЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА
«ПІДПРИЄМНИЦТВО І ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ»**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ТА ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

**ОБРАНА МОДЕЛЬНА НАВЧАЛЬ-
НА ПРОГРАМА (8 клас)**

**ОБРАНИЙ АВТОРСЬКИЙ КОЛЕК-
ТИВ ПІДРУЧНИКА ДЛЯ 8 кл.**

**ДИДАКТИЧНІ ПОСІБНИКИ,
ЩО ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ
ДОДАТКОВО ДЛЯ 8 кл.**

**ЗАПЛАНОВАНІ НАВЧАЛЬНІ
ЗУСТРІЧІ, ЕКСКУРСІЇ ТОЩО**

**ЦИФРОВІ
ОСВІТНІ РЕСУРСИ**

НАВЧАЛЬНА(-НІ) ПЛАТФОРМИ

ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ (РЕСУРСИ)

ВІРТУАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ
